

Хочеться додати, що Рада із попередження та захисту дітей від насильства у сім'ї школи-інтернату №2 і надалі працюватиме над пошуком і удосконаленням форм і методів роботи, розробкою додаткових заходів щодо попередження і подолання всіх проявів насильства над дітьми.

Отже, кожна дитина має повне право отримати повноцінне сімейне виховання. Ніяка державна установа, яким би високим там не був рівень матеріального забезпечення дитини не замінить теплоту і щирість сімейних відносин. Ця проблема може бути розв'язана тільки завдяки поєднанню зусиль державних органів, органів місцевого самоврядування, неурядових та громадських організацій, всіх, кому небайдужа доля дітей.

The article is devoted the features of work of school-boarding №2 Камуансуа-Podilskogo in relation to protecting of children from legal cruelty with them.

Key words: *child, personality, parents, violence, problem family, domestic education.*

СПИСОК ОСНОВНИХ ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Капська А. И. Соціальна робота.- К.: Центр навчальної літератури, 2005. - 328 с.
2. Соціальна педагогіка: теорія і технології / За ред. і. Д. Звереві - К.: Центр навчальної літератури, 2006. - 316 с.
3. Соціальна робота: технологічний аспект / За ред. А. Й. Капської. - К.: Центр навчальної літератури, 2004. - 352 с.
4. Цимбалюк І. М. Психологія спілкування. - К.: ВД «Професіонал», 2004. - 304 с.

УДК376. 1-058. 68: 159. 922. 7

Мельник Ж. В.

СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА РОБОТА З ДІТЬМИ, ЯКІ ЗАЗНАЛИ СІМЕЙНОГО НАСИЛЛЯ

Стаття присвячена особливостям соціально-педагогічної роботи з дітьми, які зазнали сімейного насилля. Висвітлюється

питання про подолання та профілактику будь-яких проявів насильства щодо дітей.

Ключові слова: *дитина, насилля, соціально-педагогічна робота.*

Однією з актуальних проблем, які стоять перед сучасним українським суспільством, є подолання і профілактика будь-яких проявів насильства щодо дітей та молоді. Слід відзначити, що дана проблема лише стає предметом широкого громадського та наукового обговорення в Україні.

За офіційними даними, насильство у сім'ї - досить поширене явище в Україні [1]. Статистика показує, що 30-40% всіх насильницьких злочинів відбуваються у сім'ї. За свідченням дітей, з жорстокістю вони зустрічаються вперше у власній сім'ї, з боку батьків та старших сестер і братів; приблизно в 45-49% сім'ях має місце насильство над дітьми [2]. Якщо врахувати всі погрози, залякування, побиття і т. ін., то практично кожна дитина хоч один раз зіштовхувалася з проявами жорстокості, тиску або насильства зі сторони своїх батьків. Розглядаючи сімейне насильство над дітьми можна одночасно виокремити два аспекти наслідків цього явища: нанесення шкоди жертві і суспільству в цілому.

Діти, які пережили будь-який вид насильства, відчувають труднощі у соціалізації, взаємостосунках з дорослими, у спілкуванні з ровесниками. Вирішення своїх проблем - жертви насильства - часто знаходять в кримінальному, асоціальному середовищі.

Окрім того, насильство над дорослими членами сім'ї відповідно теж впливає на дітей, викликаючи в них різні психоемоційні та психосоматичні розлади, шкільну дезадаптацію і в цілому призводять до порушень процесів розвитку і знову ж таки - соціалізації дитини. Сім'ї, у яких відносини будуються на насильстві, входять у групу ризику, тому що діти, які виростають у такій несприятливій атмосфері згодом стають або жертвами, або самі вчиняють насильство проти своїх близьких. За даними статистики 95% людей, що знаходяться в колоніях, у дитинстві були жертвами насильства або його свідками.

За останні десятиліття спостерігається активний психолого-педагогічний пошук і розробка окремих питань сімейного насильства. Сюди можна віднести дослідження Ю. Якубова, Н. Лавриненко, М. Московка [3], О. Балакіревої [4]. Наукові основи психолого-педагогічної діяльності щодо попередження та

подолання причин та наслідків насильства стосовно дітей в сім'ї висвітлено в працях А. Бондаровської [5], Т. Говорун, О. Кікінеджі [6], І. Трубавіної [1] та ін.

У процесі допомоги дітям жертвам сімейного насильства та всім членам сім'ї, де існує дана проблема, особливе місце напезжить соціальним педагогам, діяльність яких спрямована на оптимізацію сімейних стосунків, подолання причин та наслідків дисгармонії сімейних стосунків.

' Робота професійного соціального педагога з конкретним випадком починається з діагностики, тобто з процедури ідентифікації стану досліджуваного об'єкту з певним класом чи типом соціальних явищ. Тому потрібно знати прямі та опосередковані ознаки, які можуть вказувати на наявність насильства в сім'ї.

Робота з сім'єю щодо вирішення проблем насильства, передбачає обов'язкове визначення основних факторів, що провокують насильницькі дії в дитячо-батьківських стосунках:

- *Соціальний статус сім'ї:*

- малозабезпечена, неповна чи багатодітна сім'я, сім'я з прийомними дітьми, наявність в сім'ї хворого алкоголізмом чи наркоманією, стреси, що стали наслідком безробіття, фінансових труднощів чи смерті, втрата близьких, подружні конфлікти, надмірна зайнятість дорослих, специфічні культурні чи релігійні фактори;
- юні батьки (17 років і молодше);
- низький рівень освіти батьків і нестача знань в області виховання дітей;
- статус біженців у результаті міжнаціональних конфліктів.

- *Індивідуально-психологічні особливості батьків:*

- психічні захворювання, часті критичні стани (спроби суїциду, нервові зриви), розумова відсталість, недостатній самоконтроль чи імпульсивність;
- наявність у минулому випадків жорстокого поведіння з дітьми, притягнення до кримінальної відповідальності за статеві злочини;
- батьки, що піддавалися в дитинстві жорстокості чи позбавлені батьківських прав.

- *Соціально-психологічні особливості дітей - жертв насильства:*

- небажана, нелюбима дитина;
- наявність у дитини фізичних чи розумових недоліків, недоношеність при народженні і низькій вазі тіла, вроджені каліцтва чи подібність з нелюбимим родичем;

- порушення в поведінці дитини, гіперактивність, «важка дитина», високообдарована чи талановита дитина.

Доцільним є знання про правила поведінки соціального педагога у випадку, коли жертва звертається за допомогою сама: уважно, спокійно, терпляче слухати, не обвинувачувати людину, вірити їй, виявляти співчуття, емпатію, але не говорити «Я Вас розумію»; інформувати про права, Але не примушувати жертву обговорювати всі «за» та «проти» звернення до правоохоронних органів.

Слід пам'ятати, що при виявленні насильства щодо дітей необхідно про це повідомити у міліцію, службу у справах неповнолітніх. Потрібно інформувати про можливість надання допомоги, а у випадку актуального насильства потурбуватися про безпеку дитини, розміщення її у спеціалізованій службі, у родичів, знайомих.

Специфіка соціально-педагогічної допомоги жертвам сімейного насильства полягає в спрямованості на позитивну зміну середовища, в якому знаходиться жертва насильства.

У випадках, коли жертвою насильства є дитина, необхідно організувати роботу з тими, хто відповідає за її виховання - вчителів і батьків, з метою формування в них мотивації до змін, надання їм психолого-педагогічної допомоги.

Отже, у роботі з дітьми, жертвами сімейного насильства, соціальні педагоги повинні враховувати особливості психічного стану та поведінки дитини, які дозволяють запідозрити насильство щодо них. Володіння інформацією про загальні індикатори, які проявляються в переживаннях і вчинках дітей, де практикується насильство, фахівець буде спроможний діагностувати наявність неадекватних стосунків у сім'ї, сприяти створенню доброзичливих взаємовідносин.

The article is devoted features socially-pedagogical work with children which tested domestic violence. A question lights up about overcoming and prophylaxis be — what displays of violence in relation to children.

Key words: *child, violence, socially is pedagogical work.*

СПИСОК ОСНОВНИХ ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Трубавіна І. М. Соціально-педагогічна робота з неблагополучною сім'єю. - К., 2002.

2. Синягина Н. Ю. Психолого-педагогическая коррекция детско - родительських отношений. - М., 2001.
3. Батьків не обирають... (проблеми відповідального батьківства в сучасній Україні). - К., 1997.
4. Соціальне оточення та самопочуття підлітків / О. Балакірева, О. Артюх, О. Петрунко, О. Яременко. - К., 2002.
5. Бондаровська А. Що ми можемо зробити, щоб запобігти домашньому насильству. - К., 1999.
6. Говорун Т., Кікінеджи О. Стать та сексуальність: психологічний ракурс. - Тернопіль, 1999.

УДК 343. 627

Мельник Л. П.

ПРЕВЕНТИВНІ ЗАХОДИ ЩОДО ЖОРСТОКОГО ПОВОДЖЕННЯ З ДІТЬМИ

В статті розглядаються питання причин, ознак насилля та звертається увага на попереджувальні заходи щодо жорстокого поводження з дітьми.

Ключові слова: сім'я, насилля, дитина, превентивні заходи.

Сім'я - це найперший фактор соціалізації дитини, від неї залежить, яким буде майбутнє дитини [2]. Тому, сім'ю визнано у міжнародному співтоваристві найкращою умовою для виживання, захисту і розвитку дітей, основним осередком суспільства, природним середовищем для людини. Для соціалізації дитини надзвичайно важливими є сімейні стосунки, які можуть бути гармонійними, а можуть супроводжуватись відчайдушною боротьбою, окреслену болем, що призводить до деструктивних наслідків [3].

У сучасному світі сім'я часто опиняється на перехресті соціальних і економічних проблем суспільства; вона - головний захисник особистості, притулок і фундамент, хоча сама при цьому відчуває внутрішні хворобливі суперечності.

Вплив батьків на психічний розвиток дитини пильно вивчається, починаючи з 20-х рр. XX ст. Батьківська любов має природжені біологічні компоненти, але в цілому батьківське відношення до дитини є культурно-історичним феноменом,